

eit dan giste-
lus vele aan-
n, (toen ieder
hien te laat
nkomsten, die
t hebben ge-
ijdelijk, straks
derhalve, dat
igen behooren
gerucht voor
reeds tegen-
de werkelijk-
tenning zullen
veilig of niet
ren en straks,
standaard zul-

heeft dan na-
i, ook in het
bijv. in kwali-
g hebben bij
anneer straks
itgaven nood-
ortefeuille is
nig winkelier,
nidering van
hen, die geen
e effecten-po-
aren ten volle
lentiele onder-
onze kerken
hebben in de
in betekenis,
werpen. Dat
d zoo ernstig
ten" toch een

punt eenige
open en de
in zich zullen
ar dat de na-
ger zal duren,
g met reden
an invloed is
en besproken,
g tot „econo-
perspectieven
oorlogsgevaar

ler Goddelijke
e verbanning,
artoe zal zijn
ijn allereerste
chap nog niet
lere periode,
ijand aan, die

k in Hosea's
rugkeer uit de
ing in Hosea
eide plaatsen
d. De tweede
drijke taal ge-
de terugkeer
streeks wordt
ersteld. Israël
daarna met
oom. En dan,
rdit weer van
r dien boom
en zullen ver-
bestand zullen
arbij, dat zo
naar van dien
gemaakt. Wel
an vs 11 vel
n, maar deze
als een zelf-
het bijwoord
ikken; in het
r wij zeggen:
aldus uit te
of dat doen.
eigenlijk niet
ler zijne scha-
n leven voort-
uwen). In dit
igkeer uit de
herhaal het,
niet. Daarom
er belang, en
Ds Berkhoff,
andere plaats
rvoor kan ik
er geval aan
widen.

ou Ik u over
raël? hoe zou
Zeboim? Mijn
erouwe is te-
mijns toorns
n om Efraim
geen mensch,
zal in toorn
stad" welke
st). Zij zullen
d brullen als
lan zullen de
e aankomen;

volkomen wegdenken? Buiten het gestook en ge-
wroet der Sovjets in economische en politieke zaken,
zijn er meer factoren, die nu niet bepaald van oor-
logs-stemming af-sturen.

IX. Zijn nu tegenover al dit sombers geen licht-
punten aan te wijzen? Dan mag het antwoord
luiden: ja.

a. Het is bijv. een gelukkig feit, dat de kosten
van het levensonderhoud zich in dalende richting
bewegen. Het algemeene index-cijfer wijst aan over
Augustus 1930 114, tegenover 158 als hoogste cijfer
sinds 1926.

Het cijfer 114 beteekent, dat de algemeene levens-
standaard slechts 0.14 deel hooger is dan in 1913.

Meer gespecialiseerd op de voedingsmiddelen
vindt men als indexcijfer hiervoor 117 over Aug.
1930, tegenover 163 als hoogste cijfer (in 1928)
sinds 1926. De doorsnee-prijs van voedingsmiddelen
is dus slechts 0.17 hooger dan in 1913. Deze cijfers
betreffen de groothandelprijzen, waarover ook boven
reeds iets werd gezegd.

Toegesplitst op de vraag, in hoeverre die groot-
handelprijzen zich weerspiegelen in de prijzen, door
de consumenten te betalen, valt te wijzen op een
gelukkig eveneens voortgezette daling van veler
individuele kosten. Het is bekend, dat zoowel in
Amsterdam, als in 's Gravenhage, daaromtrent ge-
gevens zijn verzameld. In beide steden vindt men
voor de beide in de statistiek opgenomen groepen,
t.w. gezinnen van arbeiders en die van „meer ge-
goeden" (resp. van ambtenaren) een niet onaan-
zienlijke daling. 's Gravenhage vertoont in verge-
lijking met 1921 een daling van bijna ¼. Amster-
dam staat op ongeveer 0.9 van het doorsnee-cijfer
van 1924. Het verschil tusschen deze cijfers wordt
verklaard, doordat 's Gravenhage de belastingen in
de berekening opneemt, terwijl Amsterdam die daar-
buiten laat.

b. En hoe staat het nu met de loonen? Ziet men
ook hier een afwijking, die zich bijv. aansluit op
die van de kosten van levensonderhoud? Het ant-
woord hierop is wat moeilijk te geven, omdat de
daaromtrent publiek bekende cijfers en statistieken
lang niet alle groepen van arbeiders omvatten.
Het uurloon in de metaal- en bouwvakken is sinds
1921 vrij aanzienlijk gedaald, doch geeft in verge-
lijking met de jaren 1925 en daarna een geringe

zij zullen bevende aankomen als een vogeltje uit
Egypte, en als een duif uit het land van Assur; en
Ik zal hen doen wonen in hunne huizen, spreekt
de Heere".

Na de inleidende verzen, waarin de Heere laat
gevoelen dat Hij er toch eigenlijk niet toe komen
kan om zijn volk te onderwerpen aan een zóo
vernietigend gericht als eens de steden Adama
en Zeboim, tegelijk met Sodom en Gomorra, ge-
troffen heeft, zoodat Hij de volle hitte van zijn
toorn aan Israël niet zal doen gevoelen, komt dan
de eigenlijke toezegging van den terugkeer der bal-
lingen, die van de zee af (d.w.z. uit het Westen),
uit Egypte, en uit Assur zullen toesnellen om weer
hun eens verwoeste huizen te bewonen.

Hier is de toezegging van terugkeer uit de bal-
lingschap onmiskenbaar. De eenige vraag die te
beantwoorden is, is deze: op welke ballingschap
wordt gedoeld? Ook hierop schijnt het antwoord
eenvoudig. De ballingschap, waaruit Israël zal terug-
keeren, is natuurlijk de ballingschap die Hosea
heeft aangekondigd, dat is dus de ballingschap,
waarin de Tien Stammen door de Assyriërs zijn
weggevoerd. Wellicht zal echter de bedenking wor-
den opgeworpen, dat hier in den tekst zelf niet
alleen maar van ballingen uit Assur, maar ook
uit Egypte en zelfs uit het Westen, wordt gewag
gemaakt. Is dat dan niet eene aanwijzing, dat wij
aan een latere periode moeten denken? Kunnen
de Chiliaanen zich daarop niet met recht beroepen
en moeten wij hier niet zien de aankondiging van
een terugkeer der Joden naar Palestina, waarbij
zij van alle windstreken zullen optrekken?

Om te beginnen, hebben we hierop te letten, dat
het allerminst vreemd is in de toezegging van den
terugkeer bij Hosea Egypte naast Assur genoemd
te vinden, daar deze profeet ook in de aankondi-
ging van de ballingschap voortdurend Egypte naast
Assur heeft genoemd. Zoo lezen we in Hosea 9:3
„Zij zullen in de Heeren land niet blijven, maar
Efraim zal weder in Egypte keeren, en zij zullen
in Assyrië het onreine eten". Op andere plaatsen
wordt Egypte zelfs alleen genoemd, b.v. 8:13 en
9:6. Wel schijnt 11:5 daarmee in strijd, waar wij
op het oogenblik lezen „Hij zal in Egypteland
niet wederkeeren, maar Assur, die zal zijn koning
zijn", doch de oorspronkelijke tekst zal vermoedelijk
anders hebben geluid; in aansluiting aan de oude
Grieksche vertaling, de z.g. Septuaginta, is het
Hebreeuwsche woord, dat als niet moet vertaald
worden, naar alle waarschijnlijkheid als eene ver-
schrijving voor den derden naamval van het pers.
voornaamwoord te beschouwen en moet dan bij het
4e vers worden getrokken, zoodat in vs 5 komt te
staan: „Hij zal naar Egypteland wederkeeren, en As-
sur zal zijn koning zijn". Hoe is nu die aankondiging
van zulk een dubbele verbanning, naar Egypte en
naar Assur, te verstaan? Deze zal zeker wel ver-
band houden met de dubbelzinnige en ongestadige
politiek waarin Israël opging. Hosea predikt daar-

stijging te zien. De loonen van de arbeiders in de
mijnen en in de havens vertoonden eveneens sinds
1925 een neiging tot stijging. Het is, uit hetgeen
medio October 1930 is gepubliceerd, bekend, hoe
ook in de grafische vakken over een loonsver-
hooging niet alleen is gesproken, maar dat die
ook tenslotte is beklonken. Men zou dus kunnen
concluderen, dat, voorzover een arbeider in de
ovenbedoelde bedrijfstakken normale werkge-
legenheid heeft, zijn inkomen, in aanmerking
nemende de daling in de kosten van levensonder-
houd, hem in gunstiger positie heeft gebracht en
vermoedelijk ook zal blijven stellen.

c. En nu de belastingen.

Met dankbaarheid mag worden erkend, dat de
druk daarvan in de allerlaatste jaren gelukkig is
verminderd, al is die vermindering niet zoo aan-
zienlijk als velen hoopten. Wij zullen in dit artikel
niet een diepgaande beschouwing geven omtrent de
vermoedelijke ontwikkeling in de e.k. jaren; slechts
enkele opmerkingen moeten hier gemaakt worden.

De verandering in de financiële verhouding tus-
schen het Rijk en de Gemeenten zal op menige
plaats een gevoelige verschuiving merkbaar maken,
welke hier een verlichting, elders een verzwaring
van het persoonlijk budget zal veroorzaken.

Van algemeen belang is de opmerking, dat een
vorder doorgaande inzinking van het economisch
leven een zware verhooging van belastingdruk zal
leggen op hen, die nog voor belastingbetaling in
aanmerking kunnen komen. Het is toch een feit,
dat de gewone uitgaven, waartoe de overheid ver-
plicht is en die ze dus uit de belastingen moet
dekken, niet voor groote vermindering vatbaar zijn,
terwijl meer dan één rubriek uitgaven, w.o. ook die,
welke leniging van den oogenblikkelijken nood be-
oogen (de „crisis"-uitgaven) hoogstwaarschijnlijk
zullen stijgen. Rekenen men hierbij op de verminde-
ring van het aantal contribuabelen, door een ver-
meerdering van het getal van hen, die geen of een
laag inkomen zullen genieten, dan ziet het er voor
de overigen niet rooskleurig uit.

X. Voor wie vraagt hoe lang vermoedelijk de
crisis nog zal bestaan en hoe krachtig hare na-
wezen zullen zijn, is het van betekenissen een blik
te werpen op het buitenland. Dan is allereerst de
toestand van de ons omringende landen weinig

tegen bij voorbeeld in hoofdstuk 7, de verzen 8-12.
Welnu, gevolg van deze dubbelzinnige politiek zal
wezen, dat, al blijft Assur de hoofdvind en de
eigenlijke voltrekker van het Goddelijk gericht, er
toch ook Israëlieten als ballingen naar Egypte zul-
len worden gevoerd. Zoo is het later Juda even-
eens vergaan (vgl. Jer. 2:16, 18; 22:10-12; 2
Kon. 23:33). Daarmee is ook te denken aan
de mogelijkheid van een vrijwillig uitwijken naar
Egypte. Zoo eveneens in Juda: Jer. 24:8. Men
vergelijke hierbij ook Ridderbos, Het Godswoord
der Profeten I, bldz. 213, 214.

Is alzo het noemen van Egypte nevens Assur
zeer wel te verklaren, hoe staat het dan echter
met de derde geografische aanduiding: van de zee
af? Ook deze vindt zeer gemakkelijk hare verklar-
ing, indien we maar in het oog houden, dat in
de oorlogvoering der oude wereld krijgsgevangenen
als slaven werden verkocht, en dat daardoor de
verspreiding naar verschillende oorden werd in
de hand gewerkt. En vooral die verspreiding van krijgs-
gevangenen Israëlieten naar de zee (de Middelland-
sche zee), wat in het Hebreeuwsch altijd de aandui-
ding is voor het Westen, laat zich zeer goed be-
grijpen. Aan de zee woonden de Phoeniciërs, met
de groote handelscentra der oudheid, Tyrus en
Sidon. Deze koene zeevaarders en handelslieden
brachten en haalden koopwaar over de geheele
toenmaals bekende wereld. Dat onder hun handels-
waar ook metterdaad menschen behoorden, bewijst
het spottend klaaglied dat Ezechiël over den onder-
gang van Tyrus moet aanheffen, en waarin hij zich
onder meer aldus laat hooren: „Javan, Tubal en
Mesech waren uwe kooplieden; met menschenzielen
en koperen vaten dreeven zij onderlingen handel
met u" (Ezech. 27:13). Wanneer er dus staat, dat
de Heere ook ballingen zal doen terugkeeren uit het
Westen, dan hebben we daarbij te denken aan krijgs-
gevangenen die door bemiddeling van de Phoe-
niciërs als slaven naar het Aziatische kustgebied,
en misschien nog verder, naar de Grieksche eilan-
den, waren verkocht.

Zoo zien we dat dus Hos. 11:10, 11 zich zeer
goed vanuit de aangekondigde oordeelsvoltrekking
door Assur laten verklaren, en er is derhalve geen
enkele reden naar een andere verklaring te zoeken,
of deze verzen toe te passen op een terugkeer uit
eene eerst veel later intredende ballingschap, waar-
van Hosea met geen enkel woord rept.

In het licht van het boven gezegde verstaan we
nu ook, waarom de profeten bij de aankondiging
van de massa-deportaties, zooals ze door Assyrië
en later door Babel zijn in practijk gebracht, spre-
ken van een verstrooien onder de volken (vgl.
Amos 9:9; Jer. 9:16; Ezech. 5:10; 22:15); en
waarom ze bij de belofte van terugkeer der ver-
bannen gewag maken van een verzamelen
uit al de landen (vgl. Jer. 23:3; 29:14; 32:37;
Ezech. 11:17; 36:24). Bij die massa-deportaties
zijn ongetwijfeld ook velen als krijgsgevangenen ver-

hoopvol; onze directe kansen worden steeds ver-
minderd door bemoeilijking van het handelsverkeer;
ons achterland Duitschland, om van Rusland maar
te zwijgen, wordt steeds meer gedesorganiseerd. En
buiten ons continent trekt allereerst Amerika onze
aandacht. In Zuid-Amerika is weer eens revolutie,
nu in Brazilië, waarbij wij niet onaanzienlijk ge-
interesseerd zijn.

De Vereenigde Staten van Amerika gaan even-
eens gebukt onder een economische crisis. Ook
daar rekent men op een groot aantal slachtoffers.
Nu mag ons direct belang terzake van export-
mogelijkheid naar Amerika niet zoo buitengewoon
groot zijn; de oude wereld, waarvan wij nu een-
maal deel uitmaken, kan het niet onverschillig zijn,
wanneer ook in het, thans misschien wel, rijkste
deel der wereld hevige schokken worden gevoeld.
Voor ons eigen Oost-Indië bijv. is dat zeker niet
zonder betekenis.

B. Welke beteekenis hebben nu de vorenstaande
beschouwingen voor de lezers van dit blad en voor
de kerken, die blijkens het opschrift in deze be-
schouwingen worden betrokken?

Voorzover de lezers individueel vraagstukken
kennen, die voor eigen bedrijf oplossing mochten
vragen, zullen zij tevergeefs van het bovenstaande
kennis nemen. Het was niet de bedoeling een indi-
vidueel-specialiseerende verhandeling te geven; zulk
een recept zou een persoonlijke diagnose vereischen.
Het doel van dit artikel was slechts een algemeene
zaak te belichten en zoo mogelijk een algemeen be-
lang te dienen.

De lezers hebben als leden van de Gereformeerde
Kerken in Nederland en wellicht ook enkele daar-
buiten, misschien belang bij deze artikelen. Zij
kunnen daarbij belang hebben in tweeërlei kwali-
teit en wel:

a. allereerst als lid van een kerk,
b. als bestuurder van een kerk, t.w. als lid
van een kerkeraad en indirect, zij het in meer
dienende positie, als lid van een Commissie van
Beheer.

ad. a. Spreken we allereerst over de lezers als
gewone leden van de kerk. Dan mag gesteld worden,
dat ieder zich dient af te vragen, of hij, thans,
ook reeds zulke voorzieningen kan en moet treffen,

kocht, en als slaven naar allerlei oorden verhan-
deld; en Gods heilsbelofte raakt niet alleen de ge-
deporteerden, maar ook hen, die her en der ver-
spreid in slavernij geraakt zijn.

Een niet onbelangrijke vraag is ten slotte deze, of
de belofte van herstel bij Hosea ook in zijn latere
prediking alleen de Tien Stammen dan wel ook
Juda raakt. In hoofdstuk 1-3, Hosea's allereerste
optreden, richt zich de bedreiging met het oordeel
uitsluitend tot de Tien Stammen; Juda wordt er
dan nog uitdrukkelijk van uitgezonderd (Hos. 1:7).
Daarom heeft daar de heilsbelofte ook alleen be-
trekking op de Tien Stammen. Maar hetzelfde argu-
ment dat ons noopt de heilsbelofte van hoofdstuk
1-3 uitsluitend op de Tien Stammen te betrekken,
is grond om de latere heilsbelofte uit te breiden
tot Juda. Immers, dan wordt ook Juda mee in het
oordeel betrokken (Hosea 5:10, 12, 14; 6:4, 11;
8:14; 10:11; 12:3). Weliswaar wordt in de heils-
belofte Juda niet uitdrukkelijk genoemd. In Hosea
11:8, 9 is alleen sprake van Efraim. En in Hosea
14:6 wordt wel de naam Israël gebruikt, die ook
op het geheel van al de stammen Jakobs kan slaan,
maar in vers 9 wordt daarna weer alleen van
Efraim gesproken. Wij moeten dus erkennen, dat
de Tien Stammen voor Hosea, evenals in zijn
oordeelsaankondiging, zoo ook in zijn herstelpredi-
king op den voorgrond staan. Doch dit neemt niet
weg, dat Juda daarvan niet uitgesloten kan gedacht
worden. Wij hebben ook in het oog te houden dat
Hosea, althans in zijn latere prediking, op Amos
volgt. En waar Amos, gelijk we zagen, in zijn
herstelprofetie van Israël als geheel spreekt,
ligt in het voortschrijden van de openbaring een
grond te meer, om ook Hosea's herstelprofetie uit
zijn latere periode op geheel Israël te laten slaan.
Het is niet denkbaar dat Hosea weer achter Amos
zou teruggaan en, in onderscheiding van dezen,
alleen aan de Tien Stammen terugkeer uit balling-
schap zou beloven, zonder met Juda rekening te
houden.

Dit is daarom van belang, wijl het licht werpt
op de vraag, waarin wij de vervulling van deze
heilsprofetie hebben te zien. Als het gaat om het
herstel, niet van de Tien Stammen afzonderlijk,
maar van Israël als geheel, van de Tien Stammen
met Juda tezamen, mogen we ook hier denken aan
den terugkeer uit de Babylonische ballingschap.
Zeker, daarin treedt wel juist Juda op den voor-
grond, maar de Tien Stammen staan er allerminst
buiten, en hebben er allicht ruimer aandeel in
gehad dan menigeen denkt. Daarbij hebben we
steeds weer te bedenken, dat de splitsing van het
volk Gods door de profeten nooit als een wettige
wordt beschouwd. Ten slotte komt het er ook niet
op aan, hoeveel er van de Tien Stammen en hoe-
veel er van Juda zijn teruggekeerd, maar dat Is-
raël is teruggekeerd. Dat is het waar het om
gaat, en daarin is de profetie vervuld.

G. Ch. AALDERS.